

Dat wat je zoekt is hier

Wanneer een gemeente een traject van ‘waarderende gemeenteopbouw’ doorloopt, kan dat tot inspirerende ontdekkingen leiden...

Als ik door een gemeente wordt gevraagd voor een proces van ‘waarderende gemeenteopbouw’ is daar een goede aanleiding voor. Vaak gaat het om een gemeente die nieuwe wegen zoekt. Eén van de dingen die dan altijd meespeelt, is de zorg om de krimp – en de behoefte om je daar niet door te laten verlammen. Hoe pakken we het gesprek daarover aan, is dan de vraag. En: kan het ook op een manier die ons vrolijk stemt?

Kijken met andere ogen

Gelukkig kan dat! Waarderende gemeenteopbouw is een manier van werken waarbij niet het probleem, maar het verlangen van de gemeente het uitgangspunt is. Dat probleem is er natuurlijk wel: de zorg dat steeds minder mensen de weg naar de kerk weten te vinden, en dat de jongere generaties sterk ondervertegenwoordigd zijn. Onze gebruikelijke manier van werken is meestal die van de probleemoplossende benadering. Hoe komt het dat

de kerk leegloopt? Misschien zijn onze diensten niet goed! Of valt er te weinig te beleven! De muziek is te traditioneel, de preek te veel eenrichtingsverkeer... en voor het weet zit je met een aantal verbeterplannen die ge-

Eerste stap: verkennen van verlangen, formuleren van het kernthema

doemd zijn te mislukken. ‘We hebben al van alles geprobeerd’, krijg ik dan te horen. En: ‘Waarom kan het bij ons nu niet zoals in Barneveld, Drachten of Zierikzee?’ Voel je wat deze manier van werken doet met je energie?

Verlangen als uitgangspunt

Goed. We willen dus niet blijven steken in het probleem. En we kunnen er ook niet omheen. Als dan niet het pro-

Ruimtevrees

Achter weilanden weiden, daar weer achter dijken, zee en Zweden. Waar zou je heen? De blik verliest zich met jezelf in ruimte waar aankomst ver en ver te zoeken is. Niet voor de woerd die plotseling en onbedaarlijk groen het zonlicht en je oog in zwemt. Kijk bij je voet, maant hij, waar speenkruid bloeit, de lucht gespiegeld blauw is in het diep. Voel warmte op je neus, zie 't vroege blad van vlier. Je keek te ver. Dat wat je zoekt is hier.

Marjoleine de Vos, verschenen in *Het Liegend Konijn* (2008). Daarna in de bundel *Uitzicht genoeg* (2012), Uitgeverij Van Oorschot.

bleem, maar het verlangen van de gemeente het uitgangspunt is om te zoeken naar nieuwe wegen: hoe gaat dat dan in zijn werk? We zetten een andere bril op. Hoe zou je nu het verlangen van de gemeente willen formuleren dat onder het probleem ligt? Dat verlangen wordt namelijk het onderwerp van je waarderende onderzoek. Het moet positief en uitdagend geformuleerd zijn. En breed gedragen: dit is onze wens, hier willen we als geloofsgemeenschap verder mee. In Eefde, Gorsseel en Epse kozen ze als kernthema 'de kerk als plek van inspiratie en ontmoeting'. Dat is de eerste stap van een waarderend onderzoek: het *verkennen* van het verlangen, en formuleren van het kernthema.

Waarderend onderzoeken

Na het verkennen komt dan het *vertellen*. We halen in (en vaak ook buiten) de gemeente verhalen op over waar we onze geloofsgemeenschap al ervaren als zo'n plek van inspiratie en ontmoeting. Vaak doen we dat in groepsbijeenkomsten: op een gemeenteavond, of bij het koffiedrinken na de dienst. Soms doen we dat ook in een reeks huiskamerbijeenkomsten of met een aantal interviews. Die concrete verhalen, die voorbeelden van waar al zichtbaar wordt wat je wilt zien groeien, vormen de basis van je onderzoek.

In al die verhalen wordt de kracht van de gemeente zichtbaar: voorbeelden van spontane onderlinge aandacht, van aanwezigheid op de kruispunten van mensenlevens, van de 'herdertjestocht' waar je ook je niet-gelovige vrienden mee naartoe durft te nemen, van de Tafel van Hoop met de statushouders in het dorp, en de gesprekken in de 'wat-ons-raakt-kring'.

Het vertellen van deze verhalen maakt veel positieve energie los: de gemeente kijkt naar zichzelf met andere ogen, niet naar de krimp, maar naar de kracht.

Visioen

Na het vertellen onderzoek je de verhalen op 'wat werkt'. Wat doen we op deze momenten kennelijk goed? Wat zit er in ons gemeente-DNA? Welke talenten hebben we? En als we de komende tijd nu eens gaan woekeren met

die talenten, wat zou er dan mogelijk zijn? Hoe zou het er over een poosje dan uit kunnen zien, als we die inzetten om te groeien als plek van inspiratie en ontmoeting? Het toekomstbeeld dat je op deze manier zichtbaar maakt, is stevig verankerd in de concrete ervaringen uit de vertelfase: je bouwt voort op je eigen talenten. En om je verder te inspireren kan het helpen om ook eens om je heen te kijken naar aansprekende voorbeelden uit andere gemeenten. Wat spreekt ons aan? En wat kunnen we daarmee? Deze fase van het *verbeelden* is een belangrijke motor om in beweging te komen: als mensen zien wat er mogelijk is, gebeurt verandering tot hun verbazing vaak 'als vanzelf'. In de fasen van vernieuwen en verwezenlijken worden dan keuzes gemaakt en concrete plannen uitgewerkt.

Ontdekkingsreis

Waarderende gemeenteopbouw is een uitwerking van *Appreciative Inquiry*, een manier kijken en doen. Het is een buitengewoon krachtig instrument om positieve verandering tot stand te brengen. Jan Hendriks (*Goede wijn. Waarderende gemeenteopbouw*, Utrecht, 2013) ontdekte deze manier van werken, die precies paste bij wat hij als

Waarderende gemeenteopbouw is een ontdekkingsreis

gemeenteopbouwer voor ogen had: gemeenteopbouw als gezamenlijke trektocht. Geen georganiseerde reis, waarbij de kerkenraad de weg bepaalt, en je als gemeente ook af en toe mee mag praten. Maar een trektocht met kaart en kompas, waar je als gemeenschap met elkaar op verschillende kruispunten overlegt wat je nu te doen staat. Waartoe voelen we ons geroepen? Wat hebben we daarvoor in huis? En wat staat ons van daaruit te doen? De kerkenraad faciliteert het gesprek, maar de weg zoek je met elkaar.

Ik ben hem nog altijd dankbaar voor die ontdekking, omdat ik dagelijks zie hoe deze manier van werken geloofsgemeenschappen op nieuwe wegen zet. Waarderende gemeenteopbouw is een ontdekkingsreis. Waarbij verlangen en vertrouwen leidend zijn. Waarbij je naar jezelf kijkt met andere ogen. En ontdekt: dat wat ik zoek ligt vlak voor mijn voeten. Niet in Zierikzee, Drachten of Barneveld. Dat wat ik zoek is hier.

Els Deenen is specialist Waarderende Gemeenteopbouw bij MET ANDERE OGEN (www.met-andere-ogen.nl).